

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri: Tarihi Gelişimi, Modelleri ve Programı*

Counseling and Guidance Services: Historical Development, Models and Program

Semra KIYE¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, e-posta: s.kiye@alparslan.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Derleme Makalesi/ Review Article

Makalenin Geliş Tarihi: 07.10.2023

Yayına Kabul Tarihi: 21.12.2023

ÖZ

Psikolojik danışmanlık mesleği ile psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünyadaki gelişimi bir asırdan fazla bir süreyi kapsamaktadır. Türkiye'de de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri büyük oranda eğitim ortamlarında yetmiş yılı aşkın bir süredir yürütülmektedir. Bu çalışmanın amacı psikolojik danışmanlık mesleği ile psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin tarihi gelişimini incelemektir. Bu kapsamda öncelikle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünyadaki tarihi gelişimi kısaca tanıtılmış daha sonra Türkiye'deki tarihi gelişimi ile günümüzdeki mevcut durum ve uygulama alanlarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Bunların yanı sıra psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde kullanılan geleneksel ve gelişimsel rehberlik modelleri incelenmiş ve gelişimsel rehberlik modelinin dayalı olduğu kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programı ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik danışmanlık, Geleneksel-gelişimsel modeller, Kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programı.

ABSTRACT

The development of the counseling profession and counseling and guidance services in the world spans more than a century. In Turkey, these services have been carried out largely in educational environments for more than seventy years. The aim of this study is to examine the development of the counseling profession and counseling and guidance services. In this context, firstly, the

***Alıntılama:** Kiye, S. (2024). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri: Tarihi gelişimi, modelleri ve programı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 601-629.

development of counseling and guidance services in the world was briefly introduced, and then evaluations were made regarding their development in Turkey and their current situation and application areas. In addition, the traditional and developmental guidance models used in the execution of counseling and guidance services have been examined and the comprehensive developmental counseling and guidance program on which the developmental guidance model is based has been discussed.

Keywords: *Counseling, Traditional-developmental models, Comprehensive developmental counseling and guidance program.*

GİRİŞ

Bir meslek olarak psikolojik danışmanlık; bireylerin ihtiyaçlarını belirleyen, bu ihtiyaçların giderilmesine ilişkin stratejiler, hizmetler tasarlayan ve bu çerçevede bireylerin karar verme, problem çözme, öz- farkındalık geliştirme ve daha sağlıklı bir yaşam sürmelerine yardımcı olan bir meslek olarak tanımlanmaktadır (Schmidt, 2014). Psikolojik danışmanlık mesleği en temelde süregelen değişimler içeren dinamik toplumların gereklilikleri karşısında bireylerde oluşan ihtiyaçları belirleyebilmeli ve bunları ele alabilmelidir (Herr, 1999). Bu çerçevede psikolojik danışmanlık, danışanların karşılaşılabilecekleri duygusal, psikolojik ve kişisel sorunları keşfederek ele alabilecekleri güvenilir, destekleyici ve yargılayıcı olmayan bir ortam sağlayan özel bir yardım hizmetidir (Darko, Asamoah-Gyawu ve Langu, 2021). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri (PDR hizmetleri), Amerika'da 1908 yılında bir meslek bürosunun kurulmasıyla ortaya çıkmış (Gladding, 2012; Nystul, 2011) ve kısa bir süre sonra eğitim alanında yer edinmiştir. Yirminci yüzyılın başında ortaya çıkan, etki alanını genişleterek ilerleyen bu hizmetler, günümüzde spesifik çalışma alanlarında (okul psikolojik danışmanlığı, rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı, ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı ve kariyer psikolojik danışmanlığı), kanıta dayalı çalışmalarla, etik ve yasal konulara duyarlı ve odaklı uygulamalarla sürdürülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde mevcut araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Bu araştırma derleme bir araştırmadır ve bir alanyazın incelemesi sunmaktadır. Bu çalışmada PDR hizmetlerinin yurt dışında ve Türkiye'deki tarihi gelişimi incelenmektedir. Bu kapsamda öncelikle PDR Hizmetlerinin yurt dışında ortaya çıkma serüveni kısaca incelendikten sonra Türkiye'de bu hizmetlerin gelişim süreci ve güncel durumu ile uygulamaları ele alınmış, bu hizmetlerinin yürütüldüğü geleneksel ve gelişimsel modeller sunulmuştur. Sonrasında günümüzde PDR hizmetlerinin yürütüldüğü gelişimsel model tanıtılarak bu model kapsamında tasarlanarak okullarda uygulanan kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programı tanıtılmıştır. Buna göre yurt dışı ve ulusal alanyazın taranarak PDR hizmetleri bağlamında ulaşılan bilgiler derlenerek sunulmuştur.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Tarihçesi

PDR hizmetleri ilk olarak Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) 20. Yüzyıl'ın başlarında kendini göstermeye başlamıştır (Granello ve Young, 2012; Hartung ve Blustein, 2002; Schmidt, 2014). Pek çok farklı meslek gibi psikolojik danışmanlık mesleğinin de ortaya çıkmasının nedeni ülkenin on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda hızla gelişmesi ve Sanayi Devrimi ile yirminci yüzyıla doğru ivme kazanmasıyla kişisel, sosyal, kariyer ve eğitim konularının giderek daha önemli hale gelmesidir (Schmidt, 2014). Psikolojik danışmanlık mesleğinin doğuşu mesleki rehberlik alanına dayanmakta, söz konusu tarihlere mesleki rehberlik hem bireylerin gelişimine yardım edebilecek hem de sosyal hedeflere ulaştırabilecek bir araç olarak görülmektedir (Dixon, 1987). Psikolojik danışmanlık mesleği 1908 yılında Frank Parsons' un Boston'da açtığı bir meslek bürosu ile ortaya çıkmış, 1913 yılında eğitim sisteminde yerini almış ve günümüze dek gelişimini çok daha kapsamlı bir biçimde sürdürmektedir (Gladding, 2012; Nystul, 2011; Yeşilyaprak, 2009; Yıldırım, 2014). Bu dönemde Frank Parsons'un yanı sıra mesleki rehberliğin özellikle okullarda ortaya çıkışında önemli olan bir diğer reformist isim ise bir lisede müdür olan ve eğitim sürecinde öğrencilerin mesleki rehberlikle tanışmasını sağlayan Jessie B. Davis olarak

belirtilmektedir. Jesse Davis belirtilen dönemde kendi girişimlerine dayalı olarak öğrencilerin okulda geçirdikleri süre içerisinde kendileri için uygun olabilecek meslekleri tanımalarına olanak sağlamaktaydı (Gysbers ve Henderson, 2012; Leahy, Rak ve Zanskas, 2016).

1920-1930'lu yıllar arasında diğer bir ifadeyle başlangıç aşamasında PDR hizmetleri mesleki, kişisel, sosyal, eğitsel, sağlık gibi pek çok konuda öğrencilere yardım etmeyi amaçlamış ve bu çerçevede yürütülmüştür. Psikolojik danışmanlık, öğrenci kişilik hizmetleri ve mesleki rehberlik kavramları sıklıkla birbirinin yerine kullanılmış ve kavramsal bir karmaşa meydana gelmiştir (Ulu Ercan, 2019). Bu çalışmaların yanı sıra başlangıç aşamasında olmasına rağmen farklı alanlarda da gelişim göstermeye başlayan PDR hizmetleri kapsamında örneğin 1929 yılında New York'ta ilk evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı merkezinin kurulduğu da bilinmektedir (Nugent, 1990). Günümüzde bütün bu gelişmeler sonucunda PDR hizmetleri okulların yanı sıra hastanelerde, aile danışmanlığı merkezlerinde, adliyelerde, psikolojik danışma merkezlerinde, endüstride daha pek çok alanda hizmet vermeye devam etmektedir (Schmidt, 2014).

1945 yılından sonra II. Dünya Savaşı'ndan dönen bireylerin ihtiyaçlarının fazlalığı ve farklılığı başta olmak üzere Amerika'da artan boşanma oranları, çeşitli ailevi sorunlar, ergenlik dönemindeki gençlerin gelişim dönemlerine bağlı problemleriyle birlikte çeşitli toplumsal sorunların da yaygınlık göstermesi sonucunda PDR hizmetleri yoğunlukla kişisel, sosyal ve toplumsal alanlardaki problemlere eğilmiştir. Bu çalışmalarla birlikte psikolojik danışmanlık mesleği bir uzmanlık alanı olarak öğrenci kişilik hizmetlerinden ayrılmış ve gelişimini sürdürmüştür (Nazlı, 2023; Ulu Ercan, 2019). 1950'lerde psikoloji alanının ve Hümanistik Kuram'ın en etkili isimlerinden Carl Rogers'ın danışan merkezli psikolojik danışma yaklaşımı döneme damgasını vurmuş, PDR hizmetleri özellik-faktör yaklaşımından kademeli olarak uzaklaşarak yönlendirici olmayan ve danışan merkezli psikolojik danışma yaklaşımına odaklanmıştır (Leahy vd., 2016).

1960'lı yıllara gelindiğinde psikolojik danışma ve rehberlik alanı uzmanlarını önemli soru ve sorunlar karşılamıştır. Geleneksel rehberlik modeline dayalı rehberlik hizmetleri Amerika'da yetişen gençlerin ve eğitim ortamlarının ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmiştir. Çalışma alanında küçük bir grubun psikolojik sorunlarıyla mı yoksa normal gelişim gösteren bireylerin yaşaması muhtemel olan gelişimsel kriz ve kaygılara yönelik mi çalışılmalı sorunsalı baş göstermiştir. Endüstride ve iş piyasasında karmaşıklığın artması, daha yetkin ve çeşitlendirilmiş bir iş gücüne gerek duyulmasına neden olmuştur. Bu duruma bağlı olarak ilgi ve dikkatler okullara ve okullarda verilen müfredata odaklanmıştır. Ayrıca okullarda mevcutların durmaksızın artması ve farklı nitelik ve özelliklerde heterojen yapı gösteren bir öğrenci kitlesiyle karşı karşıya kalınması okulların ve müfredatın yetersizlik göstergeleri olarak değerlendirilmiştir (Aubrey, 1977). 1970'e kadar olan süreçte rehberlik (guidance) kavramının yerini psikolojik danışmanlık (counseling) kavramı almaya başlamış, hâlihazırda uygulanan rehberlik modelinin (geleneksel) çağın gereksinimlerine karşılık veremediği, eğitim-öğretim ve akademik alana yeterli düzeyde yönelmeye olanak tanımadığı anlaşılmış ve bu dönemde özellikle kanıta dayalı çalışmalar önem kazanmaya başlamıştır (Nazlı, 2023; Ulu Ercan, 2019). Mesleki rehberlik kavramından psikolojik danışma kavramına yönelimi önemli ölçüde etkileyen durumların başında gelişim teorilerinin geliştirilmesi gelmekte (Erikson 1950; Sullivan 1953; Piaget 1952) hatta mesleki rehberlik kavramının yerine bu alanda geliştirilen gelişimsel kuramlar çerçevesinde (Holland 1959; Roe 1956) kariyer danışmanlığı kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca Rusya'nın uzay hava aracı Sputnik'i fırlatması da Amerikan okullarındaki eğitim sürecini ve okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gözden geçirilerek revize edilmesine ilişkin büyük bir etki göstermiştir. Bu durumun yaşanmasına bağlı olarak psikolojik danışman yetiştiren üniversitelerin ve psikolojik danışman eğitimcilerinin sayısı bu dönemde büyük artışlar göstermiştir (Aubrey, 1977). Bu çerçevede eğitim ve süpervizyon alanına ağırlık verilmiş, gelişimsel ve önleyici programlar yapılmıştır. Psikolojik danışma alanı, bireyin sadece mesleki yönüne değil bütün yönlerinin hep birlikte geliştirilmesine yönelik sistematik müdahalelere yönelerek konumunu daha güçlü hale getirmiştir (Ulu Ercan, 2019). Bu kapsamda PDR

hizmetlerinde ikinci model olan gelişimsel rehberlik modeli geliştirilmeye ve okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Gelişimsel rehberlik modeli 1970’li yıllara gelindiğinde bütün ülke düzeyinde yaygınlaşmaya başlamış ve günümüzde de aktif bir biçimde kullanılmaya devam etmektedir (Aubrey, 1977; Nazlı, 2023; Ulu Ercan, 2019). 1950’den 1970’ e kadar olan süreçte psikolojik danışmanlık mesleğindeki gelişim ve değişimler hızla sürmüştür, 1990 yılından bu yana psikolojik danışmanlık mesleği ve PDR hizmetleri alanında çok önemli bir yol kat edilmiş ve bu çalışmalar bugün de devam etmektedir. Psikolojik danışmanlar, günümüzde mesleki aidiyetleri bakımından özellikle çalıştıkları alanı (okul psikolojik danışmanlığı, rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı, ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı ve kariyer psikolojik danışmanlığı) vurgulayarak mesleklerini belirtmektedirler. Bu süreçte ayrıca meslekle ilgili etik konular ve bu konulara ilişkin hazırlanan etik kodlara bağlı kalarak yapılan çalışmalar yaygınlaşmış ve çok önemli bir hale gelmiştir (Leahy vd., 2016).

Psikolojik danışmanlık mesleğinin tarihinde bir diğer önemli konu da mesleki derneklerdir. Buna göre ilk mesleki örgütlenme Amerikan Personel ve Rehberlik Derneği adıyla (American Personnel and Guidance Association) (APGA) 1952’de kurulmuştur. Bu derneğin ismi 1983’ te Amerikan Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği (American Association for Counseling and Development) olarak değişmiş ve son olarak 1992’den bu yana Amerikan Psikolojik Danışmanlar Derneği (American Counseling Association) (ACA) olarak kullanılmaktadır (ACA, 2023).

Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Gelişimi

Türkiye’de PDR hizmetlerinin ortaya çıkışı 1950’li yıllara dayanmaktadır. Amerika’ da ortaya çıkmasından yaklaşık elli yıl sonra Amerikalı uzmanların Türkiye’ye davet edilmesiyle, Türkiye’nin PDR hizmetleriyle kendi problemlerine çözüm üretebilmek üzere tanıştığı söylenebilir. Bu dönemde eğitimde yenileşme çalışmaları kapsamında Amerika’dan uzmanlar Türkiye’ye gelirken, Türkiye’den uzmanlar da eğitim almak üzere Amerika’ya gitmişlerdir. 1951-1953 yılları arasında Amerika’dan Türkiye’ye Marshall Planı (Türk- Amerikan işbirliği anlaşması) çerçevesinde gelen uzmanlar diğer

önerilerin yanı sıra okullarda öğrencilerin bireysel farklılıkları ile ihtiyaçlarına dayalı olarak okullarda öğrenci rehberlik hizmetleri servisinin kurulmasını önermiştir (Özgüven, 1990; Yıldırım, 2014). İlk olarak 1953 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından I.Q., kişilik ve başarı testleri gibi psikolojik ölçüm araçlarının Türk kültürüne uygun ve standart hale getirilebilmesi amacıyla Test ve Araştırma Bürosu kurulmuştur (Yıldırım, 2014). 1953'te kurulan test ve araştırma bürosunun yanı sıra 1955'te Ankara'da "Psikolojik Servis Merkezi" adıyla ilk Rehberlik ve Araştırma Merkezi kurulmuştur (Özgüven, 1990).

Bu çalışmalar yürütülürken, Amerika'nın aksine Türkiye'de acil bir biçimde ihtiyaç duyanlara psikolojik destek vermek konusunda büyük bir ilgi oluşmuştur. Nitekim bu bağlamda 1955 yılında özel gereksinimli (zihinsel engelli) çocuklara yönelik destekler veren bir psikolojik hizmet merkezi açılmıştır. Bunu takip eden süreçte psikolojik danışma ve rehberlik alanına ilişkin ilk lisans düzeyinde eğitim programı 1965 yılında Ankara Üniversitesi'nde, ilk yüksek lisans düzeyinde eğitim programı ise 1967'de Hacettepe Üniversitesi'nde kurulmuştur (Yeşilyaprak, 2009; Yıldırım, 2014).

PDR hizmetlerine 1960'lardan itibaren Milli Eğitim Şura'ları ile kalkınma planlarında yer vermeye başlanmış ve temelde rehberlik hizmetlerinin "yöneltme" işlevi ön plana çıkarılmıştır (Ültanır, 2005; Yeşilyaprak, 2009). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1967), Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) okullarda belirli bir plan ve program çerçevesinde rehberlik hizmetleri yürütmesi ifade edilmiştir. Ayrıca VIII. Milli Eğitim Şura'sında alınan kararlar doğrultusunda 1970-71 eğitim-öğretim yılında yirmi dört okulda PDR hizmetleri resmen başlatılmıştır (Kepçeoğlu, 1994). Bundan sonraki Milli Eğitim Şura'sında (IX.) ise 1974-75 eğitim-öğretim yılında ortaöğretim düzeyindeki bütün okullarda, sınıf öğretmenlerinin sorumluluğunda yürütülmek üzere PDR hizmetleri yaygın hale getirilmiştir (MEB. Tebliğler Dergisi 1805, 16.09.1975). Böylelikle PDR hizmetleri bu alanda yetişmiş profesyoneller olmaksızın yürütülmeye başlanmış, bu durum işleyişte birtakım sıkıntıların oluşmasını beraberinde getirmiş ve bu sıkıntılar mesleğin gelişimini olumsuz olarak etkilemiştir (Yeşilyaprak, 2009). Bu süreci takiben XI. Milli Eğitim Şura'sında bu alan bir uzmanlık alanı olarak ele alınmış

ve bu alanda çalışan uzmanların “Okul Danışmanı” olarak isimlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (MEB XI. Şura Raporu, 1982).

Milli Eğitim Bakanlığı’nda süregelen bu çalışma ve hazırlıklar PDR alanında profesyonel uzmanların yetiştirilmesi gerekliliğini açıkça ortaya koymuş ve bu konuda ön ayak olmuştur. Bu ihtiyaçların ortaya çıkması sonucunda alanın uzmanlarının yetiştirilebilmesi amacıyla 1981’ yılında Hacettepe Üniversitesi ve 1982’de başka beş üniversite de daha Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programları açılarak alan uzmanları yetiştirilmeye başlanmıştır (Doğan, 2008). Lisans programlarının açılmasında önemli bir diğer etmen de 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası’nın 47. Maddesi’nde (1982) belirtilen, “Üniversiteler rehberlik ve psikolojik danışma merkezleri kurar, öğrencilerin kişisel ve ailevi sorunlarını çözümlenmeye çalışır.” hükmü olarak değerlendirilebilir. Nitekim bu hüküm kapsamında üniversitelerde de PDR hizmetlerinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalar yapılmaya başlanmış, başta Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi’nde mediko-sosyal merkezlerinin yanı sıra Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) merkezleri kurulmuştur (Ulu Ercan, 2019). Bu merkezler farklı üniversitelerde farklı biçimlerde isimlendirilmiş olsalar da genel olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak isimlendirilmektedirler. Günümüzde 205 üniversitede toplam 47 Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin yer aldığı belirtilmektedir (Camadan ve Alpaydın, 2023).

PDR hizmetleri, 1950’li yıllarda kavramsal düzeyde, 1970’lerden başlayarak uygulamalı olarak Türk eğitim sistemi içinde yer almıştır. Türkiye’de yoğunlukla okul ortamlarında yürütülen PDR hizmetleri, günümüzde artan değişim ve ihtiyaçlar kapsamında serbest olarak da sunulmaktadır. Adalet, sağlık ve endüstri kurumlarının bu hizmetlerden yoğunlukla faydalandığı görülmektedir. Nitekim PDR hizmetlerine duyulan ihtiyacın, yirmi birinci yüzyılda gerek ekonomik ve sosyal etkenler gerekse bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi çerçevesinde artarak devam edeceği öngörülmektedir (Yeşilyaprak, 2009).

Türkiye’de PDR hizmetlerinin daha sistematik olarak yürütüldüğü 1995 yılı sonrasında bu alanda paradigma değişimine gidildiği belirtilebilir. Buna göre bu tarihe kadar okul uygulamalarında hakim paradigma olarak geleneksel yaklaşıma dayalı rehberlik modeli işlevsiz hale gelerek geri planda kalmaya başlamış ve yerini gelişimsel yaklaşıma dayalı gelişimsel rehberlik modeline bırakmıştır (Yeşilyaprak, 2012). Gelişimsel rehberlik modeline geçiş 1990’lı yıllara dayanmaktadır (Erkan, 1995). Gelişimsel modelin okullarda ilk pilot uygulaması 2000-2002’de gerçekleştirilmiş (Nazlı, 2003), modelin uygulamalarına ilişkin çalışmalar zamanla yaygınlaşmaya başlamıştır (Doğan, 2001; Erkan, 2001; Nazlı, 2002; 2014; Yeşilyaprak, 2016). 2006-2007 eğitim öğretim yılında ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde 1-12. sınıfların tümünü kapsayacak biçimde haftalık bir saat olarak rehberlik saati müfredata konulmuş ve sınıf öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanları tarafından uygulanmaya başlamıştır (Ergüner-Tekinalp, Leuwerke ve Terzi, 2009). Bu çerçevede PDR hizmetlerinin eğitimin bütün aşamalarında ve yaşam boyu gelişim bakış açısına dayalı olarak yürütülmesi biçimindeki gelişimsel paradigma, MEB başta olmak üzere alanda yapılan çalışmalara yön vermiştir (Yeşilyaprak, 2019).

Türkiye’de geçmişten günümüze belirli basamaklarla ilerleyen PDR hizmetlerinin son yıllarda daha hızlı adımlar attığı belirtilebilir. Türkiye’de 2022 yılı itibarıyla bütün illerde en az bir adet olmak üzere toplam 278 Rehberlik ve Araştırma Merkezi hizmet vermektedir (MEB, 2022). Benzer biçimde üniversitelerde kurulan ve üniversite öğrencilerine destek sağlayan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi sayısı 47’yi bulmuştur (Camadan ve Alpaydın, 2023). 1989 yılında kurulan Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (Türk PDR-DER) ve 1990 yılından bu yana basılan Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi’nin yanı sıra 2018 yılından itibaren yayımlanan Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi ve Klinik ve Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Dergisi bu süreçte önemli rol oynamaktadır (Türk PDR DER, 2023).

Geleneksel ve Gelişimsel Rehberlik Modelleri

Tarihi bir süreç olarak değerlendirildiğinde öğrencilere sunulan PDR hizmetleri iki modelle yürütülmüştür. Bu modeller geleneksel ve gelişimsel rehberlik modelleri olarak adlandırılmaktadır. Okullarda PDR hizmetleri öncelikle geleneksel model (servis-hizmet modeli/ süreç modeli/ görev modeli) olarak adlandırılan uygulama modeliyle daha sonra gelişimsel modele dayalı olarak yürütülmüştür (Paisley ve Peace, 1995; Tatlıhoğlu ve Uysal, 2013). 1920'lerde uygulanmaya başlanan geleneksel modelde PDR hizmetleri, öğrenci kişilik hizmetlerinin bir parçası olarak ele alınmış; program değil, pozisyon (psikolojik danışman) ve süreç (psikolojik danışma) odaklı olarak yürütülmüştür. Geleneksel rehberlik modelinin ulaşmayı amaçladığı nihai amaç bireyin kendini gerçekleştirme olarak ifade edilmektedir (Gysbers & Henderson, 2012; Sink ve MacDonald, 1998). Bu dönemde hizmetler, okullarda altı alt alanda yürütülmüştür. Bunlar, yönlendirme, değerlendirme, bilgilendirme, psikolojik danışmanlık, yerleştirme ve takiptir. Geleneksel rehberlik modeli temelinde psikolojik danışma kuramlarını barındıran ve psikolojik danışmanın okuldaki diğer personelden farklı bir pozisyonda olduğunu yansıtan bir modeldir ve problem odaklıdır (Gysbers, 1997; Nazlı, 2023). Servis-hizmet modeli olarak bilinen geleneksel model, kriz yönelimli olarak çalışmaktadır. Başka bir ifadeyle okullarda sadece problem yaratan, sorunlu, başarısız ve uyumsuzluk gösteren öğrencilerle çalışmaktadır. Bu yönüyle bütün öğrencileri merkeze almaktan uzaktır (Torunoğlu ve Gençtanırım Kurt, 2022; Yeşilyaprak, 2016). Bu anlayış, PDR hizmetlerini ortaya çıkan problemleri çözmeye çalışan, çare bulucu bir pozisyonda kalmaya zorlamakta, önleyici ve gelişimsel çalışmalar yürütülmesini engellemekte ve hizmetleri sınırlandırmaktadır.

Yirminci yüzyılda yaşanan değişimlerle birlikte kişisel, sosyal, kariyer ve eğitim konuları giderek daha önemli bir hale gelmiş, özellikle demokrasi, eşitlik, tüm öğrenciler için fırsat eşitliği ilkeleri okullarda önemli gereklilikler haline almış ve psikolojik danışmanların ne kadar önemli bir role sahip olduklarını göstermiştir (Schmidt, 2014). Bu değişim ve gelişim sürecine uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi çağımızın en temel gereksinimlerindedir. Yirmi birinci yüzyılda meta

yeterliklerle donanmış, hangi meslekten olursa olsun temel iletişim kurma, çatışma ve problem çözme, öfke ve stres yönetimi vb. becerilere sahip bireylerin yetiştirilebilmesi (Nazlı, Aşçıoğlu Önal, Kiye ve Dönmezoğulları, 2018) başarılı ve uyumlu bir iş ortamı için öncelikli hale gelmiştir. Gelişimsel rehberlik modeli, okullarda öğrencilere temel yaşam becerileri yetkinliklerini kazandırmaya yönelik sistematik, ardışık bir program önermekte; problem çözümüne odaklı, bireyin gelişimini yaşam boyu ele almaktadır (Gysbers ve Henderson, 2012; Torunoğlu ve Gençtanırım Kurt, 2022). Bu bağlamda Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği'ne (ASCA) göre günümüzde okul psikolojik danışmanları öğrencilerin okulda başarılı olmalarına ve kariyerlerini planlamalarına yardımcı olan, eğitilmiş, mesleki açıdan uzman kişilerdir. Eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olan PDR hizmetlerinin öğrencilerin sağlıklı hedef ve davranışlar oluşturmalarına yardımcı olması; öğrencilerin, okul psikolojik danışmanının yardımıyla etkili işbirliği becerileri geliştirmeyi, azmetmeyi, çabalamayı, zaman yönetimi ve ders çalışma becerilerini geliştirmeyi, kendini motive etme ve kendini yönetme alışkanlıklarını öğrenmesi beklenmektedir (ASCA, 2023). Bu bağlamda 1960'lardan 1970'lere geçişte PDR alanında pozisyon odaklı (psikolojik danışman) geleneksel çalışmalardan program odaklı gelişimsel çalışmalara geçilmiştir (Gysbers ve Henderson, 2012; Nazlı, 2003; Tatlıoğlu ve Uysal, 2013).

Gelişimsel rehberlik modeli 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında ortaya çıkmış, öğrencilerin yaşama hazırlanması için gerekli pek çok beceriyi kazandırmayı ve önleyici çalışmalarla öğrencilerin iyi oluşlarını korumayı hedeflemektedir. Gelişimsel rehberlik modeli gelişimsel kuramlara dayanmaktadır. Program odaklıdır. Eğitim ortamlarında uygulanmak üzere geliştirilmiştir (Gysbers, 1997). Gelişimsel rehberlik modeli olumlu benlik kavramının geliştirilmesine odaklanır ve bu süreçte özellikle her öğrencinin gelişimsel görevlerini başarıyla yerine getirmesinin katkısını vurgular ve bu görevlerin yerine getirilmesi için yardımcı olarak riskler konusunda önleyici bir yaklaşım sergiler (Aluede, Imonikhe ve Afen-Akpaida, 2007). Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği Ulusal Modeli'nde, okul psikolojik danışmanlarının okulun vizyonu, misyonu ve hedefleriyle tutarlı, planlı ve sistematik grup etkinlikleri içeren gelişimsel, önleyici

ve kapsamlı bir okul programı oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle, okul psikolojik danışmanları tüm öğrencilerin akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemek için sınıf ortamında veya büyük gruplarda bu kapsamda çalışmalar yapmaya odaklanmalıdır. Bu çalışmaların veriye, kanıta dayalı olması ve bütün öğrencilere yönelik sistematik olarak yürütülmesi gerektiği belirtilmektedir (ASCA, 2023). Gelişimsel rehberliğin program odaklı olması ve bu programın kanıta dayalı yürütülmesi gerekliliği (ASCA, 2023) gelişimsel rehberlik ile geleneksel rehberlik arasındaki önemli bir diğer farkı daha ortaya koymaktadır. Bu farklılık PDR hizmetlerinde değerlendirme basamağının ön plana çıkmasıdır. Değerlendirme basamağı kapsamlı gelişimsel rehberlik programından elde edilen çıktıların farklı boyutlarda ele alınmasını içermektedir (Nazlı, 2014). Bir diğer ifadeyle okul programında yer alan çalışmaların etkililik düzeyini ortaya koyarak kanıtlarını oluşturmaktadır. Kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programı uygulamaları ile okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerin yaşantılarında ne tür değişimler yaptıklarını sözlü olarak ifade etmelerinin yanı sıra somut kanıtlarla göstermeleri de gerekmektedir (Gysbers, 2004).

PDR hizmetlerinin sunulmasında günümüze kadar yukarıda sözü edilen iki model ve bu modellere dayalı dört yaklaşım kullanılmıştır (Doğan, 2001; Korkut Owen, 2020; Nazlı, 2023; Tatlıoğlu ve Uysal, 2013; Yeşilyaprak, 2016). Bu yaklaşımlar şöyle ele alınmaktadır:

- *Kriz Odaklı Rehberlik Yaklaşımı:* Kriz yaklaşımı, problem odaklı bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda problem durumunun ya da krizin ortaya çıkmasından sonra bu problem ya da kriz durumuna müdahale edilmesi biçiminde bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu yaklaşımda müdahale etmek için bir problem ya da krizin ortaya çıkması beklenir.
- *İyileştirici/Tedavi Edici Rehberlik Yaklaşımı:* Bu yaklaşımda öğrencilerin yetersizlik sergiledikleri alanlara ve bunlardan kaynaklı yaşanan olumsuzluklara odaklanılmaktadır. Olumsuzlukların ve yetersizliklerin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülür.

- *Önleyici Rehberlik Yaklaşımı:* Önleme kavramı, bir şeyi olmadan engelleme anlamına gelmektedir. Önleyici yaklaşımlarda henüz problem durumu ya da istenmeyen durumlar ortaya çıkmadan gerekli tedbirler, önlemler alınır ve harekete geçilir. Önleme; iyi oluş, öznel iyi oluş, psikolojik dayanıklılık, esnekliğin artırılması ve sağlığın daha iyi hale getirilmesi gibi konularla ilgilidir ve önleyici çalışmalar bunlarla bağlantılı olarak ekonomik katkılar sunar.
- *Gelişimsel Rehberlik Yaklaşımı:* Gelişimsel rehberlik modeli ve yaklaşımı gelişim kuramlarını merkeze alır ve bu nedenle bireylerin belirli gelişim dönemlerinde ihtiyaç duydukları ve yerine getirmeleri gereken gelişimsel görevlerin yerine getirilmesine yönelik olarak çalışır. Her gelişim döneminin kendine özgü gelişimsel görevleri bulunmaktadır ve bunların karşılanması ile bütüncül bir gelişim sağlanabilir. Gelişimsel rehberlik yaklaşımı dana önce sözü edilen kriz odaklı, tedavi edici/iyileştirici ve önleyici rehberlik yaklaşımlarını da kapsamaktadır.

Geleneksel rehberlik modeli eğitim kurumlarında öğrenci kişilik hizmetlerinin bir alt ögesi olarak yer almaktadır. Gelişimsel rehberlik modeli ise kendine özgü programı ve örgütlenme biçimi ile eğitim sisteminin bağımsız ve ayrılmaz bir bileşenini oluşturur (Gysbers, 2004; Gysbers ve Henderson, 2012). Gelişimsel rehberlik modeli sadece ortaöğretimi değil, anaokulundan başlayarak üniversiteyi de kapsayan bir örgütlenmeye sahiptir. Bütün eğitim kademelerinde ortak bir felsefe, genel amaçlar ve ilkeler yer almakla birlikte öğrencilerin gelişim dönemlerine özgü farklı müdahale ve etkinlikler yapılmaktadır (Nazlı, 2015; 2023).

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı

Türkiye’de okullarda yürütülen PDR hizmetleri, eğitim sürecinde bireyin sahip olduğu pek çok potansiyel alanını geliştirebilmesine ve bütünleştirebilmesine yönelik önemli bir role sahiptir (Doğan, 1998). Geleneksel rehberlik modeline dayalı olan okul PDR hizmetleri 2000’li yılların başından bu yana gelişimsel rehberlik modeline dayalı olarak yürütülmektedir.

Gelişimsel rehberlik modeli programa dayalıdır ve bu programın adı Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı'dır. Bu program gelişimsel olarak tasarlanmakta, ebeveynlerin/velilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve toplumun aktif desteğiyle profesyonel okul psikolojik danışmanları tarafından organize edilerek uygulanan ardışık etkinliklerden oluşmakta (Gysbers, 2004; Gysbers ve Henderson, 2012), öğrencilerin gelişimsel görevlerini güçlendirici önleyici etkinlikler içermektedir (Terzi, 2009). Aynı bir program olmakla birlikte okulun eğitim/öğretim programının ayrılmaz bir parçasıdır (Rotter, 1990). Program, okul için spesifik olarak tasarlanmakta, yürütülmekte ve yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen başarıya, gelişime, olumlu değişime odaklanmaktadır. Programda, bütün öğrencilere yönelik önleyici ve gelişimsel etkinlikler yapmanın yanı sıra risk altındaki öğrencilerin sistemde kaybolmamasını sağlamak için tüm personel (tüm okul yaklaşımı) devreye sokularak yürütülür. Yapılan etkinlikler programın değerlendirilmesi kısmında değerlendirilir ve revize edilebilir (Hui, 2000). Program, geleneksel ve problem odaklı rehberlik yaklaşımının aksine bütün öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarını ele almayı amaçlayan ve bu hedeflere ulaşmanın somut kanıtlarını belirlemeye, toplamaya dayalı bir sistematığe sahiptir (Aluede, vd. 2007). PDR hizmetleri psikolojik, sosyolojik ve gelişimsel kuramlara dayanmakta, iletişim ve yardım becerilerine sahip olmayı gerektirmektedir. Eğitim ortamlarında uygulanmak üzere geliştirilmiş olan program, öğrencilerin gelişimsel görevlerini yerine getirebilmelerini hedeflemekte, gelişimsel görevlerin yerine getirilmesinde ve dönemsel krizlerle çatışmaların çözülmesinde, ebeveyn ve öğretmenlere destek vermek üzere tasarlanmıştır (Schmidt, 2014, Terzi, 2009). Bu program için oluşturulan müfredat çerçevesinde öğrencilere kişisel-sosyal, duygusal, akademik, ahlaki, kültürel, psikolojik gelişimleri ile duygu ve inançlarını keşfetmeleri için yaşam becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır (Aluede, vd. 2007).

Bu modelde, ortaya çıkması muhtemel problemlerin önlenmesi sağlanarak, bireylerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmaları desteklenmekte, zorlayıcı durumlara iyileştirici alternatifler sunulmakta ve sosyal değişim için savunuculuk rolü üstlenilerek pek çok farklı biçimde bir yardım mesleği olan psikolojik danışmanlığın doğrudan ya da

dolaylı müdahalelerle yerine getirilmesi sağlanmaktadır (Schmidt, 2014). Psikolojik danışmanlar alanlarına ilişkin geniş bilgilere sahiptir ve benzer yardım süreçleri kullanırlar. Bununla birlikte kariyer, aile ve okul psikolojik danışmanlığı vb. alanların uygulamalarında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Buna benzer olarak okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite gibi farklı kademelerde çalışan okul psikolojik danışmanları arasında da karşılaştırma yapılabilir. Farklı kademelerdeki etkinliklerin doğası, öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerinin bir sonucu olarak farklılık gösterebilir ancak kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programlarında kullanılan genel hedefler ve süreçler her düzeyde benzerdir (Myrick, 1997; Schmidt, 2014). Program yürütülürken dikkat edilmesi ve uygulanması gereken bazı ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeler şunlardır (Myrick, 1997):

- a) Bütün öğrencilere yöneliktir.
- b) Organize edilmiş ve planlanmıştır.
- c) Ardışık ve esnekler.
- d) Bütün eğitim sisteminin tamamlayıcı bir bileşenidir.
- e) Bütün okul çalışanlarının katılımıyla yürütülür.
- f) Bütün öğrencilerin etkili ve yeterli düzeyde öğrenmelerine katkı sağlar.
- g) Profesyonel ve eğitilmiş psikolojik danışmanlar tarafından yürütülür.

Program, her okul kademesi ve türü temel alınarak özelliklerine uygun biçimde tasarlanmaktadır. Ayrıca bireyleri üç temel gelişim alanında desteklemeye (sosyal-duygusal, akademik, kariyer) yönelik tasarlanırken aynı zamanda önleyici çalışmaları da içermektedir. Programda yer alan bu üç gelişim alanı şöyledir (Gysbers ve Henderson, 2012; MEB, 2020; Yeşilyaprak, 2015):

1. *Kişisel-Sosyal/Sosyal-Duygusal Gelişim Alanı*: Bu gelişim alanının amacı öğrencilerin yaşamayı öğrenmesidir. Sosyal ve toplumsal bir varlık olarak bireyin ihtiyaçlarını çevresiyle uyum içinde karşılaması beklenir. MEB öğrencilerin kendilerini tanımalarını, duygularını anlamalarını ve yönetmelerini, kişilerarası sağlıklı ilişkiler kurmalarını hedeflemektedir. Karar

verme, amaç oluşturma, amaçlarına ulaşmalarını engelleyecek önlemleri almaları gibi temel yaşam becerilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır.

2. *Akademik/Eğitsel Gelişim Alanı:* bu gelişim alanının amacı bireyin öğrenmeyi öğrenmesidir. Öğrencilerin akademik olarak başarılı olmaları, öğrenmeyi öğrenerek başarılarını ileriye taşımaları beklenmektedir. MEB öğrencilerin okula ve okul çevresine uyum sağlamalarını, aidiyet duygusu geliştirerek okuldaki bütün olanaklardan faydalanmalarını hedeflemektedir. Öğrencilerin, akademik çalışmalarına değer vermeleri, sorumluluk üstlenmeleri, kararlı olmaları, çabalamaları ve hayat boyu öğrenme ilkesiyle hareket etmeleri beklenmektedir.
3. *Kariyer Gelişimi Alanı:* Bu gelişim alanının amacı bireyin çalışmayı öğrenmesidir. Kariyer gelişimine yönelik kendi özellik, nitelik ve yeterlilikleri ile çevresindeki koşullar ile olanakları araştırması, iş ve çalışma dünyasına ve bireysel farklılıklara yönelik bilgi sahibi olması hedeflenmektedir. MEB öğrencilerin bu gelişim alanında bilgi düzeylerini artırarak farkındalık kazanmalarını, akademik/eğitsel kazanımlarını kariyer gelişimi süreciyle birleştirmelerini hedeflemektedir.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını oluşturan üç temel öge bulunmaktadır. Bu ögeler; İçerik, Örgütsel Yapı ve Kaynaklar olarak adlandırılmaktadır. İçerik ögesi, bu programın uygulaması ile birlikte öğrencilere kazandırılması beklenen yeterlilikleri içerir. Bu yeterlikler bir takım bilgi, beceri ve kazanımları kapsamaktadır. İkinci öge olan Örgütsel Yapı programın örgütlenmesinin yapısal olarak ortaya konulmasını içermektedir. Bu kısımda programın yapısı, işlevi vb. açıklanmakta ve öğrencilere kazandırılmak istenen yeterliklerin ne şekilde ve hangi aktivitelerle yapılacağı belirtilmektedir. Bu kısımda aynı zamanda uygulanacak müdahale ve aktivitelerin süreleri de belirtilmektedir. Üçüncü öge olan Kaynaklar, programın yürütülmesinde okulun sahip olduğu insan kaynakları ile mali ve politik kaynakları içerir (Erkan, 2011; Gysbers ve Henderson, 2012, s.107).

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı'nın Öğeleri

İçerik

İçerik ögesi öğrencilerin etkinlik, aktivite ve hizmetlere katılımları sonucunda hangi bilgileri edineceği, hangi becerileri geliştireceği ve hangi tutumları oluşturabileceği konularına yanıtlar oluşturmaktadır. Program tasarlanırken her okul psikolojik danışmanının bu soruları kendi okulu, okul bölgesi ve devletin genel eğitim hedefleri doğrultusunda gözden geçirerek cevaplaması beklenir. Bu tür hedefler genellikle eğitsel gelişim, kariyer gelişimi ve kişisel-sosyal gelişim gibi PDR hizmetlerinin odaklandığı bireyin üç temel gelişim alanına yönelik ihtiyaçları içermektedir (Baytemir ve Güven, 2015; Gysbers ve Henderson, 2001; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 109). Türkiye’de eğitim sürecinde müfredat kapsamında programlar yoluyla öğrencilere kazandırılması beklenen içerikler yeterlik-kazanım olarak ifade edilmekte, programın içerik ögesi MEB’in kullandığı kavramlarla yeterlik ve kazanımlara denk gelmektedir (Nazlı, 2023).

Örgütsel Yapı

Örgütsel yapı ögesi, programın yapısal bileşenleri, program bileşenleri ve zaman unsurunu ele alan kısımdır.

Yapısal bileşenler. Yapısal bileşenler, programın dayandığı felsefi dayanaklarını ortaya koymaktadır. Bu kısımda program tanımlanır, programın gerekçesi ve programın dayandığı sayıtlar (varsayımlar) belirtilir. Tanımlama kısmında programının eğitim sürecinin eşit ve ayrılmaz bir parçası olduğu belirtilerek tanımı yapılır. Programın gelişimsel olduğu, ebeveynlerin/velilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve toplumun aktif desteğiyle okul psikolojik danışmanları tarafından organize edildiği ve ardışık olarak uygulanan etkinlikler içerdiği ifade edilir. Gelişimsel bir program olarak, okullarda olumlu ve güvenli öğrenme ortamları yaratmanın yanı sıra akademik/eğitsel, kişisel/sosyal ve kariyer gelişimlerini kolaylaştırmayı hedeflediği ve tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik çalıştığı belirtilir (Gysbers ve Henderson, 2001; Gysbers, 2004; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 113). Gerekçe, programın eğitimdeki diğer

programlarla olan eşit ilişkisinin önemini ve neden uygulanması gerektiğini ifade eder. Öğrencilerin neden bu programda yer alan yeterlilikleri edinmeleri gerektiğine vurgu yapar. Bu gerekçeler okulun, toplumun ve devletin genel amaçlarına dayalı olarak yazılmaktadır (Erkan, 2011; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 114). Sayılılar, programın oluşturulması ve uygulanmasıyla ilgili varsayımları ifade etmektedir. Bu varsayımlar programın oluşturulma ve uygulanmasında dikkate alınan koşulların ifade edildiği ilkelerdir.

Program bileşenleri. Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programının yürütülmesinde kullanılan kaynak, yöntem, teknik, aktivite vb. bu bileşende yer almaktadır. Programın dört ögesi bulunmaktadır. Bunlar; Rehberlik Müfredatı, Bireysel Planlama, Müdahale Servisleri ve Sistem Desteği olarak adlandırılmaktadır (Gysbers ve Henderson, 2012, s. 119).

Rehberlik müfredatı, öğrencilerin sistematik ve ardışık bir biçimde öğrenmesi gereken müfredatı içermektedir (Gysbers ve Henderson, 2012, s. 120; Yuen vd., 2007). Program bileşenlerinin odağında yer alan öge rehberlik müfredatıdır. Çünkü gelişimsel rehberlik modeli bütün öğrencilere ulaşmayı hedeflemektedir ve bu hedefe öğrencilerle tek tek çalışılarak ulaşılabilirlik pek mümkün değildir. Bu nedenle program, gruplara yönelik yapılandırılmış çalışmalar içermektedir. Bu çalışmalar sınıf içi etkinlikler ve okul kapsamı etkinlikler biçiminde yürütülür (Nazlı, 2023).

Bireysel planlama, ortaokuldan başlayarak öğrencilere bireysel öğrenme planları geliştirme ve kullanma konusunda yardımcı olmayı içerir. Bu planlar arasında kişisel çalışma planları, kariyer planları ve mesleki planlar vb. yer almaktadır. Bireysel planlama yeni bir strateji değildir, geleneksel rehberlikte de kullanılan öğrencilerin geleceklere hakkında düşünmeleri ve plan yapmaları konusunda onlara yardım sağlanan bir uygulamadır. Bu alandaki çalışmaların amacı, öğrencilerin yaşam kariyeri geliştirme planlarını geliştirerek mevcut ve gelecekteki hedeflerine odaklanmalarını sağlamaktır (Gysbers ve Henderson, 2001; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 126; Yuen vd., 2007).

Müdahale hizmetleri, bu hizmetlerde amaç kaygıları, korkuları veya sorunları olan ve bu kişisel durumları nedeniyle kişisel, sosyal, duygusal, akademik ve kariyer gelişimleri sağlıklı bir şekilde ilerleyemeyen, tehdit altında hisseden, engellenen veya engellenmiş hisseden öğrencilerle çalışmaktır. Okul sürecinde yer alan bireylerin çocuk istismarı, kültürel farklılıklar, okul terki, eğitim seçimleri, aile kaybı, ilişkisel sorunlar, devamsızlık, stres, madde bağımlılığı ve intihar vb. sorunlarla karşılaşma olasılığı vardır. Bu çerçevede bireysel psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma, konsültasyon ya da bireyi refere (havale) etme gibi müdahaleler kullanılır (Erkan, 2011; Gysbers ve Henderson, 2001; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 131; Nazlı, 2023).

Sistem desteği, programın yürütülmesi ve idaresi için sistemsel desteklere ihtiyaç duyulmaktadır. Kendi başına bir öge olmakla birlikte çoğunlukla program bileşenlerinin diğer üç unsurunda yürütülen çalışmaları destekler nitelikteki faaliyetlerden oluşur. Bu faaliyetler ve faaliyet alanları şunlardır: Araştırma ve geliştirme, okul psikolojik danışmanının profesyonel gelişimi, okul personeli ile toplum ilişkisinin kurulması ve geliştirilmesi, toplumsal kaynakların araştırılması, programın bütün okul personeli tarafından yönetilmesi, okuldaki çalışmaların herkesin eşit sorumluluk almasıyla yürütülmesi (Gysbers ve Henderson, 2001; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 133; Yeşilyaprak, 2016; Yuen vd., 2007).

Zaman Dağılımı. Örgütsel yapı bileşeninin içerdiği önemli bir diğer unsur programda yer alan ve yürütülecek çalışmalar için zaman dağılımının uygun bir şekilde yapılmasıdır. Program tasarlanırken program bileşenleri olan rehberlik müfredatı, bireysel planlama, müdahale hizmetleri ve sistem desteğine ayrılması gereken zamanın ayarlanması gerekmektedir (Yeşilyaprak, 2016). Programın bu dört ögenin hepsini kapsaması ve dengeli olması gerekmektedir. Zaman dağılımı okulun türü, düzeyi ve ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Genellikle zamanın %15-20'si sistem desteği bileşeninde %80'i diğer bileşenlere ayrılmaktadır (Gysbers ve Henderson, 2012, s. 134).

Kaynaklar

Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programının son ögesi kaynaklardır. Okullarda bu programın yürütülmesinin her aşamasında faydalanılacak kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynaklar; personel kaynağı, politik ve ekonomik kaynaklar şeklinde belirtilmektedir (Baytemir ve Güven, 2015; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 135; Yeşilyaprak, 2016).

İnsan kaynağı, okul psikolojik danışmanının yanı sıra, idareciler, öğretmenler, diğer eğitim uzmanları, veliler, iş ve çalışma hayatından uzmanlar ve öğrenciler gibi süreçte destek verecek insanları vurgulamaktadır. Okul psikolojik danışmanları, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ana kaynağı ve yürütücüsü olmakla birlikte bütün bu kaynakların süreçte aktif katılımı öğrencilerin bütününe bu hizmetlerden faydalanabilmesini sağlayacaktır (Erkan, 2011; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 135). Politik kaynaklar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın iş ve işleyişine ilişkin kanunlar, kanun hükmünde kararname, yönetmelikler, yönergeler ile Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği gibi meslek derneklerinin ilgili tüzükleri okullarda uygulanacak kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programının politik kaynaklarını oluşturmaktadır. Ekonomik kaynaklar, okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli olan mekân, araç-gereç vb. ihtiyaçların giderilmesi için kullanılacak kaynakları ifade etmektedir (Gysbers ve Henderson, 2001; Gysbers ve Henderson, 2012, s. 135; Nazlı, 2023). Okul içindeki ihtiyaçların (psikolojik danışma ve rehberlik servisi, görüşme odası, psiko-eğitim ya da grupla psikolojik danışma odası, seminer salonu, kullanılacak kaynak kitaplar, yazıcı, farklı nitelikte kağıtlar ve kırtasiye malzemeleri, projeksiyon vb.) yanı sıra okul dışı çalışmalar için de örneğin üst kurum ziyaretleri ya da aile ziyaretleri için gerekli otobüs, araç vb. ekonomik kaynakları oluşturmaktadır.

SONUÇ

PDR hizmetleri, Amerika’da 1908 yılında bir meslek bürosunun kurulmasıyla ortaya çıkmış ve kısa bir süre sonra eğitim alanında yer edinmiştir. Yirminci yüzyılın başında ortaya çıkan, etki alanını genişleterek ilerleyen bu hizmetler, günümüzde spesifik çalışma alanlarında kanıta dayalı çalışmalarla, etik ve yasal konulara duyarlı ve odaklı uygulamalarla sürdürülmektedir. Türkiye’de ise psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yetmiş yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Günümüzde pek çok üniversitede lisans ve lisansüstü düzeyde programları bulunan bu alanın çalışanları geçmişten günümüze büyük oranda okullarda ve eğitim sistemi içinde istihdam edilmektedir. Eğitim sisteminin en önemli bileşenlerinden biri olan okul PDR hizmetleri geçmişte geleneksel rehberlik modeliyle yürütülürken günümüzde gelişimsel modele geçilmiş ve böylece daha sistematik bir yaklaşıma dayalı hale gelmiştir. PDR hizmetlerinin tarihi gelişimi incelendiğinde iki model ve dört yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Geleneksel model, merkezinde kriz odaklı ve tedavi edici/iyileştirici rehberlik yaklaşımlarını barındırırken gelişimsel model, gelişimsel ve önleyici yaklaşıma odaklanmakta ve bu yaklaşımları benimsemektedir. Bununla birlikte gelişimsel rehberlik yaklaşımı geri kalan rehberlik yaklaşımlarını da kapsamaktadır. Dünyada 1960’lı Türkiye’de 2000’li yıllara kadar yaygın olarak kullanılan geleneksel rehberlik modeli bu yıllardan itibaren yerini gelişimsel rehberlik modeline bırakmıştır. Günümüzde Türkiye’de lisans düzeyinde “Rehberlikte Program Geliştirme” adıyla, yüksek lisans ve doktora eğitiminde ise Kapsamlı Rehberlik Programları/Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programları isimleriyle gelişimsel rehberlik modeli ve programına ilişkin dersler yürütülmekte, PDR hizmetleri, gelişimsel ve önleyici yaklaşımlara dayalı olarak ele alınmaktadır. Gelişimsel rehberlik modeli programa dayalıdır ve bu programın adı Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı’dır. Bu program gelişimsel olarak tasarlanmakta, ebeveynlerin/velilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve toplumun aktif desteğiyle profesyonel okul psikolojik danışmanları tarafından organize edilerek uygulanmaktadır. Geleneksel rehberliğin aksine bu

yaklaşım bütün öğrencileri merkezine almakta ve gelişimsel görevlerin güçlendirilmesine ilişkin önleyici etkinliklerin uygulanmasıyla yürütülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aluede, O., Imonikhe, J., & Afen-Akpaide, J. (2007). Towards a conceptual basis for understanding developmental counselling and guidance model. *Education, 128*(2), 189–201.
- American Counseling Association (ACA). (2023). Erişim adresi: <https://www.counseling.org/membership/membership-savings> (13.06.2023 tarihinde ulaşılmıştır.)
- American School Counselor Association. (ASCA). (2023). <https://schoolcounselor.org/About-School-Counseling/ASCA-National-Model-for-School-Counseling-Programs> (01.06.2023 tarihinde ulaşılmıştır.)
- American School Counselor Association. (ASCA) (2023). <https://www.schoolcounselor.org/About-School-Counseling/School-Counselor-Roles-Ratios> (06.06.2023 tarihinde erişilmiştir.)
- Aubrey, Roger,F. (1977). Historical development of guidance and counseling and implications for the future. *Personnel & Guidance Journal, 55* (6), 288-295.
- Baytemir, K. & Güven, M. (2015). Halk eğitim merkezleri için kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programının geliştirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(41), 903-908.
- Camadan, F., & Alpaydın, F. (2023). Türkiye’deki psikolojik danışma ve rehberlik uygulama ve araştırma merkezlerinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14* (2), 654-675. <https://doi.org/10.51460/baebd.1276204>
- Darko,R., Asamoah- Gyawu, J., & Langu, G. K. (2021). Examining the roles of traditional guidance and counselling among the people of Sefwi-Bekwai in the Western- North Region of Ghana, Africa. *International Journal of Research and Innovation in Social Science, 4*(2), 483– 490.
- Dixon, D. N. (1987). From parsons to professions: The history of guidance and counseling psychology. In J. A. Glover & R. R. Ronning (Eds.), *Historical foundations of educational psychology*. New York: Plenum.
- Dogan, S. (1998). Counseling in Turkey: Current status and future challenges. *Education Policy Analysis Archives, 6*, 12. <https://doi.org/10.14507/epaa.v6n12.1998>
- Doğan, S. (2001). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri nasıl yapılandırılabilir? 6. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Ankara: Nobel.
- Doğan, S. (2008). “The route of counselor education in Turkey”. *Paper presented at the International Congress of Counseling*, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.

- Ergüner-Tekinalp, B., Leuwerke, W., & Terzi, Ş. (2009). Emergence of national school counseling models: Views from the United States and Turkey. *Journal of School Counseling, 7*(33), 1-30.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: W. W. Norton.
- Erkan, S. (1995). Kapsamlı rehberlik programları. *Milli Eğitim Dergisi, 128*, 39-44.
- Erkan, S. (2001). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Nobel.
- Erkan, Serdar. (2011). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erkan, S. & Güven, M. (Danışmanlar) (2006). *İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programı*. Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Gladding, S. (2012). *Counseling: A comprehensive profession*. NY: Pearson (The Merrill Counseling Series)
- Granello, D. H., & Young, M. E (2012). *Counseling today: Foundations of professional identity*. Boston, MA: Pearson.
- Gysbers, N.C. (2004). Comprehensive guidance and counseling programs: the evolution of accountability. *Professional School Counseling, 8*, 1, 1-14.
- Gysbers, N. C. (1997). A model comprehensive guidance program. In N. C. Gysbers & P. Henderson (Eds.), *Comprehensive guidance programs that work-II* (pp. 1-23). Greensboro, NC: ERIC/CASS.
- Gybers, N. C., & Henderson, P. (2001). Comprehensive guidance and counseling programs: A rich history and a bright future. *Professional School Counseling, 4*, (4), 246-257.
- Gysbers, N.C., & Henderson, P. (2012). *Developing and Managing Your School Guidance and counseling Program*. (5. Edition). ACA 5999 Stevenson Avenue Alexandria, VA 22304.
- Hartung, P. J., & Blustein, D. L. (2002). Reason, intuition and social justice: Elaborating on Parson's career decision-making model. *Journal of Counseling and Development, 80*(1), 41-47.
- Herr, E. L. (1999). *Counseling in a dynamic society: Contexts & practices for the 21st century*. Alexandria, VA: American Counseling Association.
- Holland, J. L. (1959). A theory of vocational choice. *Journal of Counseling Psychology, 6*, 35-45.
- Hui, E.K.P. (2000). Guidance as a whole school approach in Hong Kong: From remediation to student development. *International Journal for the Advancement of Counseling, 22*, 69-80.
- Kepeçoğlu, M. (1994). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özerler.

- Korkut-Owen, F. (2007). Psikolojik danışma alanında meslekleşme ve psikolojik danışman eğitimi. Özyürek, R., Korkut, F., Korkut, D. O. (Ed.) *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (ss. 95-123) Ankara: Nobel.
- Korkut-Owen, F. (2020). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma* (6. Baskı). Ankara: Anı.
- Leahy, M. J., Rak, E., & Zanskas, S. A. (2009). A brief history of counseling and specialty areas of practice. In I. Marini & M. A. Stebnicki (Eds.), *The professional counselor's desk reference* (pp. 3–13). New York, NY: Springer.
- MEB. (1975). Tebliğler Dergisi, sayı: 1805.
- MEB.(1982). On Birinci Milli Eğitim Şurası Rapor. Ankara M.E.B. Yayınları.
- MEB. (2020). Milli Eğitim Bakanlığı Sınıf Rehberlik Programı (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul, Ortaöğretim/Lise). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/17143025_SINIF_REHBER_LYK_PROGRAMI_2020.pdf (07.06.2023 tarihinde erişilmiştir.)
- MEB. (2022). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2021/2022.
https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460 (Erişim tarihi: 13.06.2023).
- Myrick, R. (1997). *Developmental guidance and counseling: A practical approach* (3th Ed.). Minneapolis: Educational Media Corporation.
- Nazlı, S. (2002). *İlköğretimde gelişimsel rehberlik modeli*. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Yayınları.
- Nazlı, S. (2003). Öğretmenlerin kapsamlı/gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını algılamaları ve değerlendirmeleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 132-145.
- Nazlı, S. (2006). Comprehensive guidance and counselling programme practices in Turkey. *Mediterranean. Journal of Educational Studies*, 11, 1, 83-101.
- Nazlı, S. (2014). Polis Akademisi kapsamlı gelişimsel rehberlik programının orta vadeli değerlendirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 259-278.
- Nazlı, S. (2023). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı*. 8. Baskı, Anı Yayınları, Ankara.
- Nazlı, S., Aşçıoğlu Önal, A., Kiye, S., & Dönmezoğulları, C. (2018). Üniversite öğrencilerinin meta yeterliklerinin akran danışmanlığı müdahalesi/programı ile desteklenmesi: beceri eğitimi atölyeleri örneği. 20. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*. (25-27.10.2018). Samsun, Türkiye.
- Nugent, F. A. (1990). *An introduction to the profession of counseling*. Columbus, OH: Merrill.

- Nystul, M. S. (2011). *Introduction to counseling: An art and science perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Özgüven, İ.E. (1990). Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin dünü ve bugünü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 4–15.
- Paisley, P. O., & Peace, S. D. (1995). Developmental principles: A framework for school for school counseling programs. *Elementary School Guidance and Counseling*, 30, 85-93.
- Piaget, J. (1952). *The child's conception of number*. London: Psychology Press.
- Pişkin, M. (2006). Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını. Hesapçıoğlu, M. ve Durmuş, A. (Ed.) *Türkiye'de Eğitim Bilimleri: Bir Bilonço Denemesi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Roe, A. (1956). *The psychology of occupations*. New York: John Wiley.
- Rotter, J. C. (1990). Elementary school counselor preparation: Past, present, and future. *Elementary School Guidance & Counseling*, 24, 180-188.
- Schmidt, J. J. (2014). *Counseling in school: Comprehensive programs of responsive services for all students*. 6th Edition, NY: Pearson (The Merrill Counseling Series)
- Sink, C. A., & MacDonald, G. (1998). The status of comprehensive guidance and counseling in the United States. *Professional School Counseling*, 2(2), 88-95.
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: W. W. Norton.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. MEB Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi: 163, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tatlıhoğlu, K., & Uysal, M. M. (Kasım, 2013). *Okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışı doğrultusunda değerlendirilmesi*. *International symposium on changes and new trends in education*, Konya, Türkiye. Bildiriler içinde (s. 98-110).
- T.C. Başbakanlık D.P.T. (1967). "II. Beş Yıllık Kalkınma Planı", Ankara. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/ikinci_Bes_Kalkinma_Plani-1968-1972.pdf (01.06.2023 tarihinde erişilmiştir)
- Terzi, Ş. (2009). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (355-367), 6. Baskı, Ankara: Anı.
- Torunoğlu, H., & Gençtanırım Kurt, D. (2022). Ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının meslek liseleri okul psikolojik danışmanlarının ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 268-285.
- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği. (Türk PDR DER). (2023). <https://pdr.org.tr/> (Erişim Tarihi: 13.06.2023).

- Ulu Ercan, E. (2018). Yükseköğretimde psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine genel bir bakış. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 46-56
- Ültanır, E. (2005). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) mesleği ve psikolojik danışman eğitimi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 102- 111.
- Yeşilyaprak, B. (2009). The development of the field of psychological counseling and guidance in Turkey: Recent advances and future prospects. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 42 (1), 193-213.
- Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve türkiye açısından sonuçlar: Geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 97-118.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. (Gözden Geçirilmiş 25. Basım). Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. (2019). Türkiye’de mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetleri: Güncel durum ve öngörüler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 73-102.
- Yıldıran, G. (2014). Psychological counseling, advocacy, accountability, and technology. *Boğaziçi University Journal of Education*, 31(1), 1-6.
- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, (1981).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf> adresinden erişilmiştir.
Erişim Tarihi: 01.06.2023

SUMMARY

The development of the counseling profession and counseling and guidance services in the world spans more than a century. In Turkey, these services have been carried out largely in educational environments for more than seventy years. The aim of this study is to examine the development of the counseling profession and counseling and guidance services. In this context, firstly, the development of counseling and guidance services in the world was briefly introduced, and then evaluations were made regarding their development in Turkey and their current situation and application areas. In addition, the traditional and developmental models used in the execution of counseling and guidance services have been examined and the comprehensive developmental counseling and guidance program on which the developmental model is based has been discussed.

heir development in Turkey and their current situation and application areas. In addition, the traditional and developmental models used in the execution of counseling and guidance services have been examined and the comprehensive developmental counseling and guidance program on which the developmental model is based has been discussed.

eir development in Turkey and their current situation and application areas. In addition, the traditional and developmental models used in the execution of counseling and guidance services have been examined and the comprehensive developmental counseling and guidance program on which the developmental model is based has been discussed.

Counseling can be defined as a special assistance service that provides a reliable, supportive and non-judgmental environment in which clients can explore and address emotional, psychological and personal problems they may encounter. The reason for the emergence of the counseling profession, like many different professions, is that personal, social, career and educational issues became increasingly important as the country developed rapidly in the eighteenth and nineteenth centuries and gained momentum towards the twentieth century with the Industrial Revolution. The birth of the counseling profession is based on the field of vocational guidance, and at that time, vocational guidance was seen as a tool that could both help the development of individuals and achieve social goals. The profession of counseling emerged in 1908 with a professional office opened by Frank Parsons in Boston, took its place in the education system in 1913 and continues its development in a more comprehensive way today. Today, important progress has been made in the field of counseling profession and these studies continue today.

The emergence of counseling and guidance services in Turkey dates back to the 1950s. It can be said that Turkey was introduced to counseling and guidance services in order to find solutions to its own problems, when American experts were invited to Turkey, approximately fifty years after its emergence in America. During this period, experts from America came to Turkey within the scope of innovation studies in education, and experts from Turkey also went to America to receive training. Experts who came to Turkey from America within the framework of the Marshall Plan (Turkish-American cooperation agreement) between 1951 and 1953 suggested, among other suggestions, the establishment of student guidance services in schools based on the individual differences and needs of students.

rkely from America within the framework of the Marshall Plan (Turkish-American cooperation agreement) between 1951 and 1953 suggested, among other suggestions, the establishment of student guidance services in schools based on the individual differences and needs of students.

Considered as a historical process, counseling and guidance services offered to students were carried out with two models. These models are called traditional and developmental guidance models. School counseling and guidance services, which are based on the traditional guidance model, have been carried out based on the developmental guidance model since the early 2000s. The developmental guidance model, which started in the late 1960s but has been intensely evident in schools since the 1970s, is program-based and the name of this program is the Comprehensive Developmental Guidance and Counseling Program. This program is designed developmentally and consists of sequential activities organized and implemented by professional school psychological counselors with the active support of parents/guardians, teachers, administrators and the community.

he Comprehensive Developmental Guidance and Counseling Program. This program is designed developmentally and consists of sequential activities organized and implemented by professional school psychological counselors with the active support of parents/guardians, teachers, administrators and the community.

As a result, counseling and guidance services in Turkey have a history of more than seventy years. Employees of this field, which has undergraduate and postgraduate programs at many universities today, have been largely employed in schools and the education system from the past to the present. While school counseling and guidance services, which are one of the most important components of the education system, were carried out with the traditional guidance model in the past, today they have switched to a developmental model and thus become based on a more systematic approach.

ORCID

Semra KİYE <https://orcid.org/0000-0003-4414-5765>

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesi tek araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, derleme türünde olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir.

